1983-1995

La creació de la Generalitat Valenciana

L'etapa socialista

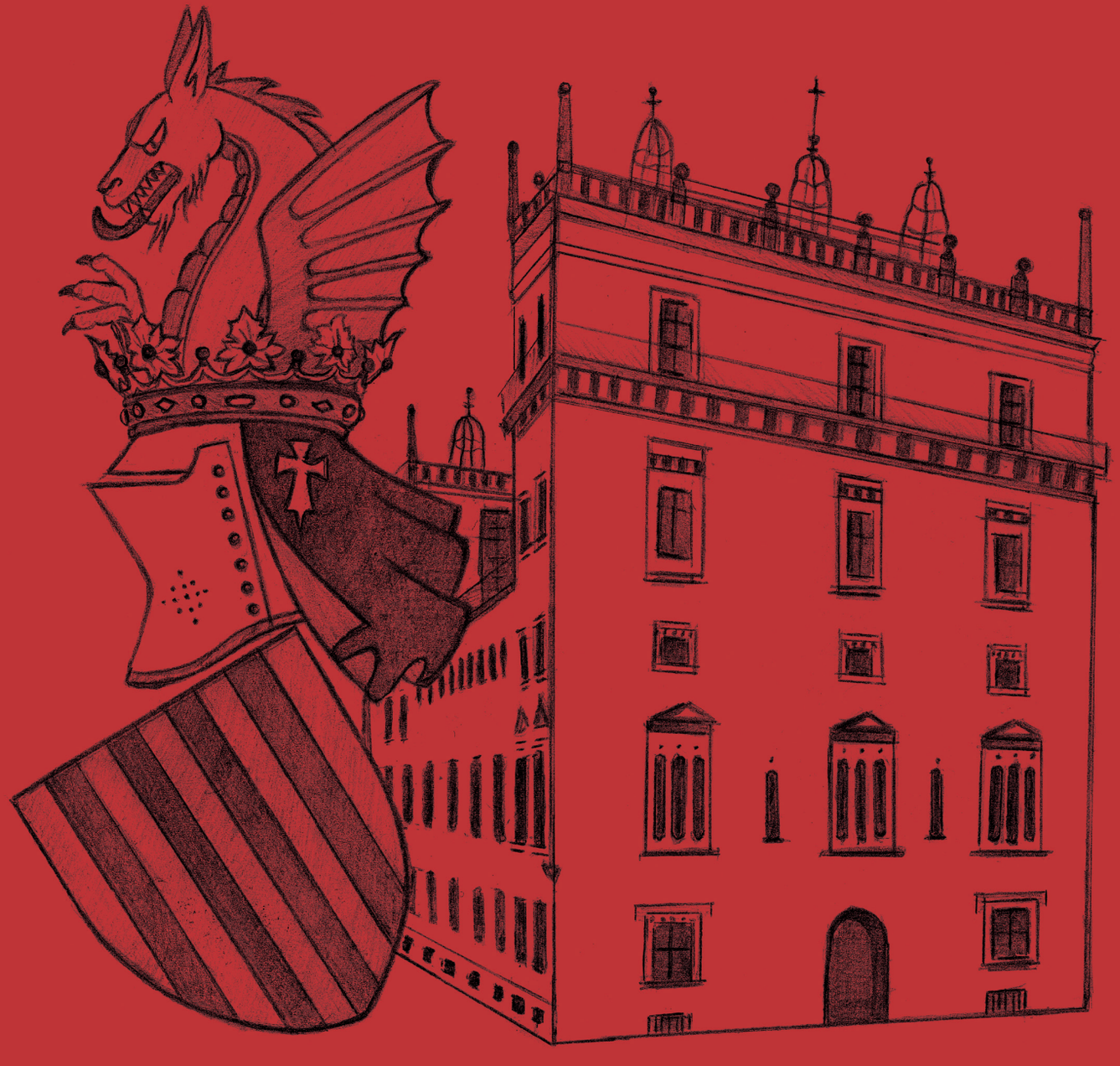

Benito Sanz Díaz

Edició impresa sobre paper Creator Matt de Torraspapel de 115 g;
en la coberta Aquerello Avorio de Fedrigoni de 160 g
i en la sobrecoberta Creator Matt de Torraspapel de 170 g

© 2019, de les fotografies:
Arxiu Bloc / Pere Mayor
Arxiu César Llorca
Arxiu Conselleria de Cultura, Educació i Ciència / Andrés Castillo
Arxiu Fotogràfic Diputació d'Alacant
Arxiu Fotogràfic Diputació de València
Arxiu Fotogràfic de la Generalitat Valenciana / Ferran Montenegro
Arxiu Fotogràfic Manuel Labrandero / Arxiu Històric de la Generalitat Valenciana
Arxiu Fundació 1r de Maig de CCOO / Alberto Gómez
Arxiu Información d'Alacant
Arxiu José Sanz Díaz Rizos
Arxiu Juan Villalba PCPV-PCE / PTE / Cal Dir
Arxiu Partit Popular / David Serra
Arxiu PSPV-PSOE València / José Sellés
Arxiu PSPV-PSOE d'Alacant / Silvia Guillén
Arxiu Secanet / Juan Oliver Xirivella / UV/PP
Arxiu Toni Paricio

© 2019, del text: Benito Sanz Díaz

© 2019, d'aquesta edició:
Institució Alfons el Magnànim
Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació
Corona, 36 — 46003 València
iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.net

ISBN: 978-84-7822-784-6
Dipòsit Legal: V. 412-2019

Disseny i maquetació: Quinto A Estudio Gráfico S.L. — València
Impressió: Estudio Aguatinta, S.L. — Paterna

introducció

La història no plora ni es queixa.
Jordi Palafox.[1]

La creació de la Generalitat Valenciana
1983-1995

La creació de la Generalitat Valenciana. L'etapa socialista. 1983-1995 és la segona part d'una trilogia continuació de *La construcció política de la Comunitat Valenciana. 1962-1982*[2], i que en tindria com a colofó una tercera, *La consolidació de la Generalitat. L'etapa popular. 1995-2015,* que abastaria dues dècades d'història en què el PPCV va governar una gran part de les institucions de la Comunitat Valenciana, per acabar amb la nova etapa, la de governs de coalició, i un panorama més plural, amb el creixement de Compromís i l'aparició de nous partits emergents (Ciudadanos i Podemos).

El projecte de la trilogia, la segona part de la qual té a les seues mans, es va concebre dins del Departament de Dret Constitucional, Ciència Política i de l'Administració de la Universitat de València, com a material complementari per a estudiants de ciència política i de l'administració, sociologia, dret i història, i per a tots els interessats en la història recent de la Comunitat Valenciana. L'objectiu era donar una visió global que completara les matèries referides. El projecte editorial va tenir el suport de la Institució Alfons el Magnànim —IAM—, i el president, llavors, de la comissió de Cultura Vicente Ferrer Roselló, i ha tingut continuïtat gràcies al suport del professor de sociologia de la Universitat de València Vicent Flor i Moreno, director actual de la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació.

La creació de la Generalitat Valenciana abasta dotze anys, del 1983 al 1995, i les legislatures en què el PSOE i el PSPV-PSOE van governar Espanya i la Comunitat Valenciana de manera hegemònica.

Les tres legislatures governades pel PSPV-PSOE són la base de la creació de la nova Generalitat Valenciana democràtica i constitucional. Quan els socialistes guanyen les eleccions, primerament a Espanya, el 28 d'octubre de 1982, per una àmplia majoria absoluta mai no superada —202 escons—, i els socialistes valencians al maig del 1983, també per majoria absoluta, tot estava per fer en la nova institució autonòmica creada a partir del Títol VIII de la Constitució del 1978 i l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana de l'1 de juliol de 1982. I diem tot, perquè la Generalitat es va crear des de zero. La primera legislatura seria clau per a començar a desenvolupar les lleis bàsiques emanades de l'Estatut, negociar amb el Govern d'Espanya les transferències de les competències assumides, crear una estructura administrativa totalment nova, i obtenir fins i tot les seus físiques on assentar la institució. El gran avantatge d'aquesta etapa seria que totes les institucions estaven governades per socialistes (l'Estat, la comunitat autònoma, les diputacions i la majoria dels municipis), amb la qual cosa se superaven les tensions de la preautonomia, en què el Govern d'Espanya d'UCD va posar tota mena de traves per a retardar l'acord estatutari esperant que la dreta tinguera majoria, però fracassaren en el boicot. Amb majoria absoluta a Espanya i la Comunitat Valenciana, les transferències es van fer a bon ritme.

Alhora, la majoria socialista en les Corts Valencianes feia més fàcil l'aprovació de les noves lleis estatutàries, i era aqueixa majoria el que permetia al PSPV-PSOE negociar el consens necessari per a aconseguir que aqueixes lleis bàsiques foren acordades per les Corts; i en això va tenir el suport tant del Partit Comunista del País Valencià, com de la nova dreta d'Aliança Popular i els seus aliats, tret d'algunes en què l'acord va ser impossible i no es van arribar a aprovar mai.

Un dels primers èxits dels socialistes seria l'aprovació de la Llei d'ús i ensenyament del valencià, el 18 de novembre de 1983 a Alacant, i l'elecció de lloc d'aprovació era ja un gest de descentralització, perquè Alacant era un dels territoris en què la llei generava resistència per part de la dreta. I l'èxit seria que la Llei d'ús es va aprovar sense cap vot en contra. És significatiu el grau de consens que aquesta llei va aconseguir, fins al punt que és la llei més longeva de totes les lleis aprovades per les Corts Valencianes, vigent hui —2018—, sense que vint anys de govern del PPCV l'hagen canviada. La llei més antiga, que seria l'Estatut del 1982, seria modificada el 2006. Un dels temes identitaris més conflictius de la preautonomia quedava pacificat. Una altra de les lleis conflictives seria la de creació del Consell Valencià de Cultura —CVC, que va tenir un fort debat, i que finalment seria votada sense vots en contra, i que va tenir com a colofó que la figura més emblemàtica del nacionalisme cultural valencià, Joan Fuster, entrara en el CVC el 18 de febrer de 1987. S'aprovaria la Llei de símbols –també conflictiva–, pel PSPV-PSOE i AP, amb l'abstenció del PCPV-PCE.

(1) *Cuatro vientos en contra. El porvenir económico de España.* Jordi Palafox. Passat&Present. Barcelona, 2017.
(2) *La construcción política de la Comunitat Valenciana. 1962-1982.* Benito Sanz Díaz i Josep Maria Felip i Sardà. Institució Alfons el Magnànim-Diputació de València, 2006. http://roderic.uv.es/handle/10550/29162.

L'inici de la Generalitat es veuria marcat per dos problemes greus: la riuada d'octubre del 1982 i la reconversió industrial d'Alts Forns de Mediterrani de Sagunt. Sense a penes competències, la Generalitat tindria un paper difícil i complex, que coincidiria amb les primeres eleccions a les Corts Valencianes de maig del 1983. També coincidiria aquesta primera legislatura amb l'adhesió d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea, al juny del 1985, i amb un dels conflictes interns que va dividir la societat espanyola, com va ser el referèndum de l'OTAN —53% sí, 40,3% no—, que va desgastar els socialistes, si bé Felipe González tornaria a guanyar les eleccions per majoria absoluta uns mesos després.

Hi ha dos temes estatutaris que els socialistes van abordar, i sobre els quals els avanços han estat escassos. I no solament per als socialistes, sinó per als vint anys de govern popular, i el següent de coalició. No s'hi ha fet cap avanç. És el paper de les diputacions provincials i la comarcalització. Les diputacions, una vegada creada i consolidada la Generalitat, són institucions obsoletes. Però la Constitució les recull, ja que el 1978 l'Estat autonòmic no existia. Perquè les seues competències siguen assumides per les comunitats autònomes no hi hauria necessitat de canviar la Constitució. La Generalitat pot coordinar-les des que es va aprovar la Llei de coordinació de diputacions el 1985, i després del recurs d'AP —després PP—, el Tribunal Constitucional va declarar la llei acord a la Constitució. Però mai no es va portar a la pràctica, a pesar que en l'època tots els governs implicats eren socialistes (Espanya, Generalitat, diputacions). Després de l'arribada del PP (1995) l'assumpte va continuar igual, perquè aquest partit defensa les diputacions tal com estan. I l'actual Consell de coalició PSPV-PSOE/Compromís, continua sense abordar-ho.

Mitjançant l'aplicació de la Llei de coordinació, reformada per les Corts Valencianes per actualitzar-la a la realitat política actual, podrien assumir-se les competències i les funcions de les diputacions per part de la Generalitat, deixar-les com a referents històrics fins a actualitzar la Constitució, canviant la llei electoral valenciana. I al mateix temps fusionant i reduint municipis per a fer una Administració local moderna concorde al segle XXI.

La comarcalització mai no es va aprovar. Seria crear una altra administració a les ja existents, per la qual cosa prèviament haurien de desaparéixer les diputacions i reduir-se el nombre de municipis. Per a aprovar una llei de comarcalització, segons l'Estatut del 2006, hi ha una "majoria de dos terços" (en l'Estatut del 1982 era per majoria absoluta). És un projecte inviable amb la legislació actual i només és possible el canvi amb el consens del PP. En qualsevol cas, cal incloure aquests temes en l'agenda política i obrir un debat que permeta a la Generalitat modernitzar les administracions públiques valencianes, dins d'Espanya i la Unió Europea, per consens.

La segona legislatura i la tercera servirien per a anar desenvolupant la resta de les lleis derivades de l'Estatut, i per a anar creant l'Estat de benestar a Espanya i a la Comunitat Valenciana.

La creació de la Generalitat Valenciana. L'etapa socialista. 1983-1995 és fruit de la meua vinculació acadèmica amb la Universitat de València i amb el PSOE.

En l'aspecte acadèmic, per haver estat durant més de dues dècades professor associat en la Facultat d'Economia, primerament, des del 1992 (Història Econòmica Mundial i d'Espanya i Direcció d'Empreses), i en el Departament de Dret Constitucional, Ciència Política i de l'Administració (fins al 2014), en la Universitat de València. És precisament la docència a estudiants de ciència política i de l'administració i sociologia d'on va sorgir el projecte de la trilogia per part de dos professors, Josep M. Felip i Sardà i jo mateix, la primera part escrita per tots dos, perquè serviren de material de suport als estudis de polítiques, sociologia o història, i permeteren un coneixement més bo de la nostra història política més recent.

Per a la redacció d'aquesta segona part de la trilogia, m'ha estat de gran utilitat el meu coneixement directe de la política valenciana del període 1982-1995. Com a militant socialista, vaig participar activament en la política orgànica i institucional: en el comité electoral del PSPV-PSOE en les campanyes electorals del 1982 —generals— i 1983 —autonòmiques—. Entre els anys 1982 i 1989 ocupe diferents càrrecs públics en el Consell i les Corts Valencianes de la Generalitat Valenciana. Cap del gabinet tècnic de la Conselleria d'Indústria i Comerç de la Generalitat Valenciana (1982); director general de Participació Ciutadana i Qualitat de Vida en la Presidència de la Generalitat Valenciana i d'Acció Cívica en la Conselleria de la Presidència (1982-1985); director del gabinet de la Presidència de les Corts Valencianes (1985-1988), i cap del gabinet del Conseller de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana (1988-1989). Això em va permetre treballar al costat del secretari general del partit i president Joan Lerma Blasco en la Presidència de la Generalitat; amb el president de les Corts i del PSPV-PSOE, Antonio García Miralles, també de l'executiva federal del PSOE, i amb el sotssecretari general del partit i conseller de Cultura, Educació i Ciència Ciprià Císcar Casabán, entre altres, tots ells figures clau en la política valenciana del període objecte d'aquesta publicació. Part de l'experiència em serveix perquè aquest llibre reculla no solament coneixements acadèmics sinó també polítics. De tots ells vaig aprendre i em van permetre conéixer moltes de les preses de decisions polítiques des del partit i les institucions. Després vaig tornar a la meua carrera professional com a cap del Servei d'Economia i Hisenda primerament i després cap d'Informació i Coordinació Municipal en la Diputació de València (1989-2014).

En l'àmbit orgànic, vaig coordinar i vaig escriure uns quants dels documents i dels programes del partit; vaig ser director de la Fundació Pablo Iglesias de València (1980-1983); coordinador nacional de Formació del PSPV-PSOE (1988-94) juntament amb el secretari de Formació Salvador Almenar Palau. Elegit president de la Comissió Federal de Garanties en el 34 Congrés Federal del PSOE (1997), i president de la Comissió de Garanties Electorals Federal, en l'època en què es van iniciar eleccions primàries socialistes, durant el procés d'elecció del candidat socialista a la Presidència del Govern d'Espanya

(Almunia-Borrell, 1998), i l'elecció de candidats socialistes a presidir comunitats autònomes i grans municipis (1998-2000), proposat per Ciprià Císcar, secretari d'Organització federal del PSOE, la qual cosa em va permetre tenir una visió més àmplia del funcionament orgànic del PSOE a escala federal. Vaig ser director de la Càtedra Doctor Jaime Vera de Ciència Política i Unió Europea de la Universitat de València, vinculada a la Fundació Jaime Vera del PSOE (2007-2013), gràcies al conveni signat pel llavors director de la Fundació, Francesc Romeu Martí i Francisco Tomàs Vert, rector de la Universitat de València.

De la meua experiència i coneixement sobre el socialisme valencià he publicat uns quants estudis, entre altres: *Los socialistas en el País Valenciano (1939-1978)* [3]; *Sociología y política del socialismo valenciano. 1939-1989* [4] o l'esmentat ja *La construcción política de la Comunitat Valenciana. 1962-1982*. Vaig ser finalista en els Premis Octubre del 1994, en la modalitat d'assaig Joan Fuster, que convoca a València l'editorial Eliseu Climent/3i4, amb *Tradició i modernitat del valencianisme. 1939-1983*, sobre la història del Partit Socialista Valencià, del qual sóc coautor juntament amb Miquel Nadal.[5] De la meua experiència en la presidència de la Comissió de Garanties Electorals Federal del PSOE vaig publicar una primera anàlisi sobre les eleccions primàries a Espanya.[6]

La investigació que es recull ací és només una part de la duta a terme. Gràcies a la creació de la biblioteca digital de la Universitat de València (repositori de contingut lliure. http://roderic.uv.es/), hi he incorporat una àmplia documentació i anàlisis d'altres publicacions digitals sobre socialisme i política valenciana, amb textos més extensos, documents de l'època, publicacions institucionals i de partit, dossiers de premsa, etc., amb la finalitat que aquesta documentació puga ser utilitzada per investigadors de la història de la Comunitat Valenciana, estudiants o simples interessats en la història valenciana recent. S'hi pot trobar una gran part de les meues publicacions, llibres i documents vinculats a aquest període. (http://roderic.uv.es/themes/uvroderic/pers/h2232.html).

AGRAÏMENTS

En la primera part d'aquesta trilogia es relacionen les persones i les institucions que d'una manera o una altra van contribuir amb els seus comentaris, opinions, informacions o aportació de documents i fotografies a fer una publicació més complexa i completa. Molts dels que van aportar opinions eixiran reflectits en aquestes pàgines. A totes el meu agraïment per la seua col·laboració, així com als polítics socialistes que em van donar suport en els diferents càrrecs orgànics i institucionals, i que apareixen al llarg de les pàgines d'aquesta publicació.

Agraïsc a Vicent Ferri l'edició tan acurada d'aquesta publicació i el seu suport, clau, per a portar a bon port aquest projecte. A Amparo Gil per la seua maquetació excel·lent (Quinto A Estudio Gráfico).

He d'agrair a tots aquells que van cedir material gràfic a la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació (IAM) responsable d'aquests continguts. De gran utilitat ha estat l'arxiu gràfic del socialista i fotògraf Manuel Labrandero, cedit per la seua filla María. La IAM va comptar amb materials d'Antoni Paricio, que conserva bona part de la memòria gràfica d'aquest període. L'arxiu de la Presidència de la Generalitat ha servit per a il·lustrar l'activitat de la institució, i es va poder utilitzar gràcies a les facilitats que va donar el secretari autonòmic de Comunicació de la Presidència, José María Vidal, que va facilitar a la Institució Alfons el Magnànim l'accés i l'ús de les fotos de l'arxiu. Altres arxius institucionals utilitzats són els de les Corts Valencianes, la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, la Diputació de València i d'Alacant i l'Ajuntament de Castelló. Com a arxiu de partits, van cedir material Pere Mayor i Vicent Ferri, del Bloc; David Serra, del PPCV; Silvia Guillén, del PSPV-PSOE d'Alacant, i José Sellés de València. Juan Villalba, del PCPV-PCE i del PTE, Alberto Gómez de la Fundació 1 de Maig de CCOO-PV i José Sanz Díaz, de *Cal Dir*.

Xàbia, 7 de juny de 2018.

(3) *Los socialistas en el País Valenciano (1939-1978).* Institució Alfons el Magnànim. València. 1988. Descarregueu-lo en: http://roderic.uv.es/handle/10550/29051.

(4) *Sociología y política del socialismo valenciano. 1939-1989.* Institució Alfons el Magnànim. València. 1990. Descarregueu-lo en: http://roderic.uv.es/handle/10550/29049.

(5) *Tradicció i modernitat del valencianisme. 1939-1983".* Finalista del Premi Joan Fuster d'Assaig dels Premis Octubre de la ciutat de València de 1994. Benito Sanz / Miquel Nadal. Edicions 3i4. València. 1996. Del text original presentat al premi, n'hi ha una edició digital íntegra: *El Partit Socialista Valencià, més que un partit: el valencianisme al segle xx.* Descarregueu-lo en: http://roderic.uv.es/handle/10550/29166.

(6) *Elecciones primarias en España. 1993-2015.* Universitat de València. Departament de Dret Constitucional, Ciència Política i de l'Administració. 2015. http://roderic.uv.es/handle/10550/43667.

El canvi polític del 1982

1. Les eleccions del canvi. 28 d'octubre de 1982

11 El triomf del PSOE: 10.134.310 vots (48,4%) i 202 diputats. L'hegemonia socialista
- 12 El PSOE suma cap a l'esquerra. El PSOE suma cap a la dreta
- 16 Cap al bipartidisme. Alianza Popular creix a costa d'UCD
- 17 Leopoldo Calvo-Sotelo convoca eleccions anticipades
- 18 La campanya
- 23 Les promeses electorals
- 27 La riuada del 20 d'octubre de 1982
- 34 Els resultats. El triomf socialista: 202 diputats
- 36 Anàlisi dels resultats
- 38 La Transició ha acabat. 1975-1982
- 38 El vot a la Comunitat Valenciana. 1982
- 42 Transferència de vots d'UCD. 28 octubre de 1982
- 43 El Govern socialista d'Espanya
- 46 Anàlisi: 33 anys de bipartidisme a Espanya

2. Les eleccions autonòmiques i locals. 8 de maig de 1983

51 Una Generalitat, dos presidents. 1 de juliol-28 de novembre de 1982
- 52 L'UCD s'enroca en la Presidència, malgrat estar en minoria

56 Generalitat provisional. 28 de novembre de 1982-7 de juny de 1983

59 Les eleccions autonòmiques. 8 de maig de 1983
- 59 La campanya
- 64 Els resultats electorals del 8 de maig de 1983
- 65 Es constitueixen les Corts Valencianes. 7 de juny de 1983

67 El socialista Joan Lerma Blasco, primer president de la Generalitat Valenciana
- 67 El debat d'investidura. 22 de juny de 1983
- 71 El president de la Generalitat Joan Lerma jura el càrrec
- 74 Primer Consell de la Generalitat Valenciana
- 76 El poder a la Comunitat Valenciana el 1983. Partits polítics de la Comunitat Valenciana
- 78 Sindicats. Organitzacions empresarials. Mitjans de comunicació social

80 Les eleccions locals
- 80 Els resultats electorals del 8 de maig de 1983

83 Les diputacions provincials: majoria socialista
- 85 La Diputació de València: Girona, Blasco, Asunción

Les eleccions del canvi. 28 d'octubre de 1982

11 **El triomf del PSOE: 10.134.310 vots (48,4%) i 202 diputats. L'hegemonia socialista**

12 El PSOE suma cap a l'esquerra. El PSOE suma cap a la dreta

16 Cap al bipartidisme. Alianza Popular creix a costa d'UCD

17 Leopoldo Calvo-Sotelo convoca eleccions anticipades

18 La campanya

23 Les promeses electorals

27 La riuada del 20 d'octubre de 1982

34 Els resultats. El triomf socialista: 202 diputats

36 Anàlisi dels resultats

38 La Transició ha acabat. 1975-1982

38 El vot a la Comunitat Valenciana. 1982

42 Transferència de vots d'UCD. 28 octubre de 1982

43 El Govern socialista d'Espanya

46 Anàlisi: 33 anys de bipartidisme a Espanya

El triomf del PSOE: 10.134.310 vots (48,4%) i 202 diputats. L'hegemonia socialista

El 1982 serà l'any del canvi polític a Espanya. Les eleccions del 28 d'octubre de 1982 posen fi a la Transició política, per tal com accedeix al poder un partit alternatiu al governant, que era una prolongació del que havia estat el règim franquista. I ho fa amb normalitat democràtica, a través d'unes eleccions. I com a conseqüència d'això inauguren el que serà el bipartidisme polític, que marcarà més de tres dècades de democràcia espanyola, fins que el 2015 sorgeixen nous partits.

Quin era el context polític de les eleccions del 28 d'octubre?

El sistema de partits iniciat amb les primeres eleccions generals del 15 de juny de 1977 s'havia deteriorat acceleradament durant la Transició, del 1977 a les eleccions del 1982. L'etapa de transició a la democràcia havia fet sorgir partits escassos de militància i mitjans, amb poques estructures orgàniques, molts dels quals treballats en una política de resistència a la dictadura, i poc preparats per a l'activitat democràtica, o bé eren hereus de la dictadura a través del que havia estat el Movimiento Nacional.

Els resultats electorals del 1977 havien reduït les 82 candidatures de qualsevol tipus a només una dotzena amb representació parlamentària, la majoria, candidatures territorials i només cinc d'àmbit nacional, amb representació molt desigual: UCD, PSOE, PCE, AP i PSP, que es van reduir a quatre en les eleccions del 1979 UCD, PSOE, PCE i CD.

Era un sistema de partits en creació, sense estructures sòlides ni programes definits, que s'adaptaven a la realitat que variava dia a dia, i a més acceleradament, amb grans canvis interns. Així, l'antic Movimiento Nacional, partit únic durant la dictadura, s'havia anat fraccionant i agrupant en distintes famílies polítiques d'escàs arrelament i molt personalistes, que buscaven mantenir una part del poder polític que abans havien tingut -tot-. El 1977 aqueixa dreta amb representació parlamentària es concentrava en dos partits: Unión de Centro Democrático (UCD) i Alianza Popular (AP). Cal recordar que Adolfo Suárez havia estat l'últim ministre secretari general del Movimiento franquista i primer president democràtic. Però UCD no era un partit polític, sinó un conglomerat de grups, sigles i persones units per a presentar llistes electorals que sumaren, però sense cohesió: falangistes, blaus, catòlics, liberals, socialdemòcrates, democratacristians, personalitats independents, etc. I aqueixa unitat d'interessos els havia proporcionat 165 escons de 350 el 1977[1], i 168 el 1979, sota la sigla UCD.

Alianza Popular durant els anys 1977 i 1979 tampoc no era un autèntic partit polític, era un reducte d'antics ministres de Franco —l'anomenat franquisme 'sociològic'— que només amb 16 diputats el 1977 quedaven molt lluny dels 165 d'UCD. Eren els anomenats, en l'època, els 'set magnífics', per tal com Alianza Popular s'havia format a partir de set associacions polítiques conservadores, dirigides per sis exministres de Franco i un ambaixador, i liderada per Manuel Fraga Iribarne[2]. El 1979 van obtenir 10 diputats i n'havien perdut sis.

Felipe González en el debat d'investidura com a president del Govern. *El Socialista.*

Per part de l'esquerra, només dos partits van aconseguir representació parlamentària, unint sota les seues sigles tots els sectors progressistes i contraris a la dictadura: PSOE i PCE. El PSOE havia anat agrupant totes les sigles socialistes sota les seues (PSP, FPS, PSOE històric), després una bona part de l'esquerra extraparlamentària del 1977, sectors cristians, centristes i, fins i tot, del Movimiento.

El PCE era, sens dubte, a l'inici de la Transició a la democràcia, el partit més organitzat, estructurat i amb base social i sindical en tot el territori. Els comunistes eren els que havien lluitat més contra la dictadura, i gaudien de gran prestigi en els sectors populars, professionals, al món de la cultura, etc., i d'una gran influència en el moviment obrer a través del sindicat Comissions Obreres (CCOO).

Però aquest sistema de partits era canviant, inestable i en evolució contínua. A partir del 1980 es va iniciar un canvi ràpid que va trastornar els partits existents el 1977. El canvi s'havia forjat durant els dos anys anteriors a les eleccions del 1982 per una sèrie d'esdeveniments.

La moció de censura que el socialista Felipe González havia fet contra el president Adolfo Suárez el 1980, encara que perduda per tal com UCD tenia majoria de diputats, havia desgastat el Govern, en especial el seu president, assetjat pel seu propi partit.

Les lluites internes d'UCD havien portat Adolfo Suárez a dimitir de manera inesperada, *voluntària* i sense una explicació clara, el 29 de gener de 1981. Cap explicació —llavors— a l'enigmàtica frase de: "Me'n vaig sense que ningú m'ho haja demanat", que afirmaria en una intervenció de 12 minuts en TVE. Dimitia en directe com a president del Govern i d'Unión de Centro Democrático, amb un missatge que feia dubtar de l'estabilitat de la democràcia espanyola, de tan escassa vida: "...no vull que el sistema democràtic de convivència siga, una vegada més, un parèntesi en la història d'Espanya". Les raons es van conéixer —molt parcialment— unes setmanes després, amb l'intent de colp d'estat del 23 de febrer de 1981 i l'elecció de Leopoldo Calvo-Sotelo com a president de Govern.

La descomposició de la dreta espanyola, amb la ruptura d'UCD, en què el seu líder natural Adolfo Suárez durant dues legislatures —la constituent del 1977 i la del 1979— havia abandonat UCD i havia format una nova formació política, el Centro Democrático Social (CDS), augurava l'afonament del que havia estat el seu partit. Unit a la situació de crisi política, econòmica i social, feia emergir l'alternativa de govern, el PSOE, amb força i credibilitat, alhora que es forjava el que acabaria sent la *gran dreta* que pregonava qui seria sempre el seu líder natural i president fundador, Manuel Fraga Iribarne.

I amb l'abandó de Suárez, UCD anava perdent suports socials i desgastant el Govern a què donava suport. Les lluites fratricides entre les famílies polítiques d'UCD anirien desmembrant aqueixa federació de partits que era UCD, i se'n passaven a Alianza Popular, o al PSOE en menor grau.

La imatge del nou president del Govern, Leopoldo Calvo-Sotelo y Bustelo, estava lluny del proclamat centre polític i en les enquestes figurava més a la dreta que el mateix Manuel Fraga. Com assenyala Maravall, dos terços de l'electorat d'UCD: "Consideraven que el partit havia girat a la dreta i, per descomptat, la imatge del dimitit Suárez era més 'progressista' que la de l'UCD (aqueixa era l'opinió del 82% dels votants). La imatge de Calvo-Sotelo 'era de gran dretanisme': com assenyala un informe governamental del 1982, "quant a la imatge del president del Govern, el tret 'dretanisme' sorgeix paradoxalment fins i tot amb més força que en Fraga...".[3] La societat espanyola veia cada vegada més UCD com un niu de grills, que no donava respostes als seus problemes, i es va encetar un transvasament de vots al PSOE i a AP, la qual moderava les seues posicions més d'extrema dreta franquista.

La tendència de pèrdua de vots d'UCD es manifestaria anticipadament en les eleccions autonòmiques de Galícia, el 1981, en què AP va ser el primer partit, o les andaluses, del maig del 1982, en què els socialistes van obtenir la majoria absoluta (52%). UCD perdia vots per la dreta i per l'esquerra, i anunciava el seu afonament.

El PSOE suma cap a l'esquerra

El PSOE anava aconseguint credibilitat política i ampliant el seu electorat a mesura que s'aproximaven les eleccions. Solucionada la seua crisi de lideratge, l'abandó del marxisme i absorbint cada vegada més tota la seua esquerra, aconseguia transvasar una part important de l'electorat del PCE al seu camp.

El PCE

Els comunistes patien una pèrdua galopant de vots i suports socials per les seues crisis de lideratge. El secretari general del PCE, Santiago Carrillo, havia mantingut un enfrontament amb els anomenats sectors "renovadors", i havia perdut militància i figures polítiques, com la que era el número dos en el partit, Pilar Brabo —diputada per Alacant—, o històrics de la resistència antifranquista com Manuel Azcárate, un dels intel·lectuals del partit, el diplomàtic Carlos Alonso Zaldívar, Eduardo Mangada, Adolfo Tejero i un llarg etcètera, que organitzaven plataformes per reconstruir l'esquerra, pas previ per a incorporar-se al PSOE, o formar altres partits, com recull el documentat estudi d'un dels millors coneixedors de les interioritats comunistes de l'època, com és Gregorio Morán en *Miseria y grandeza del Partido Comunista de España: 1939-1985.*[4]

Com era possible que el partit que havia portat gran part de la resistència al franquisme, i que havia protagonitzat una part important de la política de la Transició, patira una crisi interna tan greu? La crisi es manifestava en la pèrdua de vot, i també de militància. En un any passava de 201.000 a 171.000 i al juliol del 1981, uns mesos després de l'intent del colp del 23-F, amb unes xifres de militància en caiguda lliure (quedaven només 84.500 afiliats al PCE i 8.000 al PSUC)", i a pesar d'això "no semblava fer efecte en l'optimisme de la direcció...", segons un document del mateix partit. La sagnia de militants del PCE es transvasaria durant aqueixos mesos al vot socialista.

La política del PCE era la raó de la seua pròpia crisi, perquè mentre "UCD, l'interlocutor essencial de les propostes convergents del PCE, es decantava cap a la dreta i s'esgarrava internament... el PSOE duia a terme el seu procés de reconversió modernitzadora (abandó del marxisme) i aproximació a les classes mitjanes a fi de propiciar el seu accés al govern". Però lluny de reconéixer els seus propis errors, "culpava de nou les altres forces d'haver debilitat la democràcia per no haver-se seguit la política preconitzada pel PCE. Al mateix temps, plantejava la unitat de l'esquerra —davant d'un PSOE poc disposat a recollir aqueix guant— i al·ludia, quasi per primera vegada, al paper dels nous moviments socials. Mentrestant, el Partit havia entrat en una dinàmica autodestructiva d'efectes demolidors", segons el mateix document del PCE.[5]

La crisi comunista es manifestaria, en els mesos previs a les eleccions del 28 d'octubre, en continus enfrontaments, dissidències, porgues, escissions i tendències —renovadors, eurocomunistes, prosoviètics, leninistes, etc.—. Les últimes, les crisis del PSUC i de l'EPK (el Partit Comunista d'Euskadi. Roberto Lertxundi i la seua escissió), i la dels anomenats *renovadors*, que reduirien a "la mínima expressió el gran partit de l'antifranquisme". Sens dubte, una de les més greus seria la del PSUC —els comunistes de Catalunya—, la força comunista més forta i arrelada d'Espanya, que en les primeres eleccions autonòmiques del 1980 va obtenir quasi el 19% dels vots. El PSUC veuria que, poc abans de les eleccions de l'octubre, dels 40.000 afiliats del 1977 passaria a només 21.000 el 1980, en vespres del seu V Congrés, i a 7.500 militants després del VI Congrés. "El març del 1982, finalment, va madurar la llarga crisi del PSUC, el partit comunista català: els prosoviètics van abandonar el PSUC i van crear, a l'abril, el Partit dels Comunistes Catalans (PCC), amb la ferma intenció de presentar-se a les eleccions".[6] En les eleccions del 28 d'octubre, ni tan sols Jordi Solé-Tura (PSUC), un dels set ponents de la Constitució espanyola del 1978, els anomenats *pares de la Constitució*, eixiria diputat.[7]

Les contínues crisis internes que dessagnaven el PCE tindrien una projecció pública en els mitjans de comunicació i van acabar desacreditant el partit davant la militància, l'electorat i la societat espanyola. El que una dictadura no havia aconseguit, ho aconseguiria la democràcia. I aquesta situació es filtrava contínuament en els mitjans de comunicació i desmoralitzava la militància i el seu electorat, fidel fins aqueixes dates. Així, es llegien titulars com el d'*El País*: "Una part de l'electorat comunista considera la possibilitat de votar pel PSOE, segons un sondeig del PCE" (16 de setembre de 1982).

Les restes de l'afonada extrema esquerra —ORT i PTE—, extraparlamentaris i de vot residual, serien organitzacions que s'acostarien al socialisme democràtic el 1982, per la qual cosa pràcticament tota l'esquerra s'agrupava electoralment en el PSOE, com a partit *que-tot-ho-atrapa*, "*Catch-all party*" en definició d'Otto Kirchheimer.

És interessant la lectura de l'extens i documentat llibre de Gregorio Morán *El cura y los mandarines.*[8] S'hi desgrana, detalladament, l'evolució d'una gran part de l'extrema esquerra, les esquerres comunistes de distintes tendències i radicals de qualsevol tipus, des del final del franquisme, la Transició i l'inici de la democràcia, i com s'incorporarien, per onades, al socialisme democràtic en alça, abandonant totes les seues idees i organitzacions anteriors, que desapareixien del panorama polític espanyol. I fa referència a biografies de molt d'interés, per la seua ràpida evolució ideològica, d'intel·lectuals i artistes de primer nivell a Espanya. Tornarem a referir-nos al tema més avant.

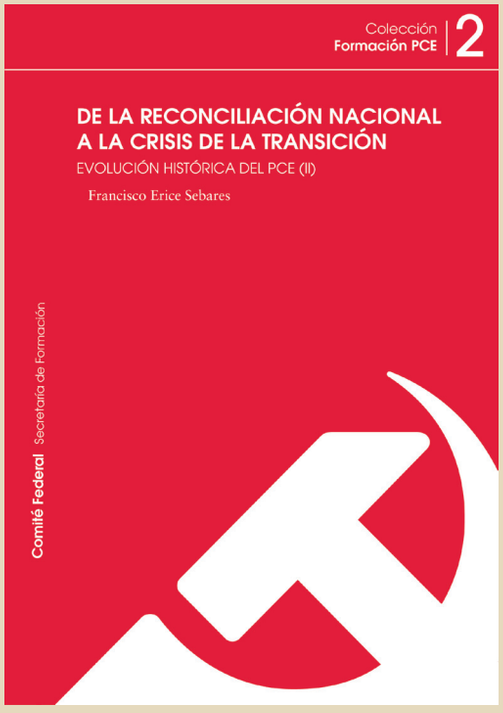

"...una crisi generalitzada que va afectar el PCE i que requereix, sens dubte, una explicació complexa, de causes múltiples. S'hi mesclaven l'acumulació de problemes diversos amb una gestió inadequada, autoritària i molt personalitzada dels problemes. El teló de fons era, sens dubte, el fracàs en les expectatives que va generar la fi de la dictadura, hegemonitzat pels sectors reformistes del règim franquista i amb un marc ulterior resultant summament restrictiu per a les possibilitats dels comunistes.

La frustració de la militància va trobar en aquesta situació un caldo de cultiu més que adequat. L'èpica de la resistència va donar lloc al predomini de la política institucional, i l'estratègia de la direcció (activitat molt cupular, obsessió pels acords polítics en la línia de la concentració, moderació i pragmatisme) va fomentar encara més la desmobilització i el descontentament de les bases. L'amputació dels propis senyals d'identitat del partit (bandera, republicanisme, fins i tot per a molts la vinculació amb la tradició de l'Octubre rus...) en nom del pragmatisme o la renovació va contribuir a augmentar el malestar... s'hi van afegir altres ingredients que afectaven sectors particulars, com els intel·lectuals i els professionals, descontents per un funcionament del partit que feia prevaldre la política personalista del secretari general i per una presència, a parer seu, excessiva de la vella guàrdia retornada de l'exili."

Evolución histórica del PCE (II). De la reconciliación nacional a la crisis de transición, pàgina 40.

El PSOE suma cap a la dreta

Una de les últimes operacions polítiques del PSOE, abans de les eleccions, seria sumar al seu partit *que-tot-ho-atrapa* els sectors socialdemòcrates de l'antiga UCD, el Partido de Acción Democrática (PAD) de Francisco Fernández Ordóñez, petita formació de personalitats, escindida d'UCD, amb escassa estructura, però de què formaven part 17 diputats i senadors d'UCD. S'aliaria formalment poc abans de la campanya electoral al PSOE, com a independents, i formaria part de les seues llistes i es dissoldria dins seu després de les eleccions. El PSOE incorporaria a les seues llistes com a independents cinc diputats de PAD i incorporaria al govern molts dels seus quadres (Javier Moscoso com a ministre de Presidència, en el primer Govern, i Fernández Ordóñez després, en Exteriors).[9]

Document

Partido de Acción Democrática

Va tenir una vida política escassa i es va crear com a organització intermèdia per passar d'UCD al PSOE (del novembre del 1981 al gener del 1983). El va fundar Francisco Fernández Ordóñez, exministre d'Hisenda i Justícia —la Llei del divorci— d'UCD, en què es van integrar 17 parlamentaris d'UCD: els diputats Francisco Fernández Ordóñez, Carmen Solano, Luis Berenguer Fuster, Carmela García Moreno, Javier Moscoso, Ciriaco Díaz Porras, Luis González Seara, Eduardo Moreno, Antonio Alfonso Quirós i María Dolores Pelayo; i els senadors José Antonio Monterroso (Castelló), Manuel Cerdá (Castelló), Carmen Pinedo (Cadis), Pedro Valdecantos (Cadis), José Herrero (Albacete), Ricardo Rodríguez Castañón (Zamora) i Carmelo Fernández Herrero (Logronyo). El secretari general del PAD seria Enrique Linde Paniagua, que no venia d'UCD, vinculat a Fernández Ordóñez en la seua etapa de president del Banco Exterior de España, com a número dos i després com a sotsecretari en el Ministeri de Justícia. Després de les eleccions del 28 d'octubre de 1982 es va autodissoldre i els seus afiliats es van integrar en el PSOE. *El País* ho recollia així: "El partit d'Ordóñez s'integrarà en el PSOE al gener [1983]. El Partido de Acción Democrática (PAD), que va fundar l'exministre d'Hisenda i de Justícia Francisco Fernández Ordóñez amb dèsset parlamentaris centristes més, es dissoldrà i s'integrarà formalment en el Partido Socialista Obrero Español (PSOE) el pròxim mes de gener... La major part dels dirigents del PAD van concórrer a les eleccions passades com a independents en les llistes del PSOE, i en van eixir elegits set diputats i tres senadors. Així mateix, el PAD té un dels seus membres en el Govern, Javier Moscoso, en Presidència. El líder del PAD, Francisco Fernández Ordóñez, ha estat nomenat president de la comissió d'Hisenda, Economia i Comerç del Congrés dels Diputats" (7 de desembre de 1982).

El PAD es va integrar al PSOE el 1983. En la foto hi ha alguns dels seus dirigents alacantins, amb el seu líder nacional.

D'esquerra a dreta:
Francisco Fernández Ordóñez, ?, J. Ramón Gisbert, José L. Gomis i Rafael García.

Asseguts:
Lucía Gallar i Luis Berenguer, al març del 1982.
Foto: J. L. Gomis.

El PAD es va formar, al País Valencià, bàsicament, amb afiliats socialdemòcrates d'UCD, si bé també van començar les incorporacions d'altres persones alienes a aquesta formació.

El nucli més fort del PAD al País Valencià va estar a Alacant, encapçalat pel diputat al Congrés Luis Berenguer Fuster. Berenguer, llicenciat en dret i professor universitari, havia pertangut al PCE, a la Junta Democràtica i a la Taula de Forces Polítiques i Sindicals a Alacant. En les eleccions del 1977 es va presentar com a candidat al Senat per UCD, però no va ser elegit, i hi va tornar a concórrer en les parcials del 1978. El 1979 és elegit diputat centrista per Alacant; abandona UCD el 1981 i és un dels motors del PAD. Presidirà el congrés constituent del partit al maig del 1982.

A Alacant, l'abandó d'UCD pels socialdemòcrates va provocar un buit important, ja que se n'anirien un bon nombre de quadres orgànics; entre ells els membres de l'executiva provincial d'UCD Rafael García-Pertusa, José Luis Gomis Gavilán, José Ramón Gisbert, Paloma Gómez Osorio i Vicente Blasco Bonet. També abandonaven el partit els regidors de l'Ajuntament d'Alacant Manuel Rosser Marín i Rafael García. Entre els fundadors del PAD hi havia Mariano Rodríguez Cerdá, Pascual Mogica i M. José Torres, d'Elx; Mario Pérez, d'Elda; Pedro Dato, etcètera.

En el moment de constituir-se la Junta Directiva Provincial, el PAD alacantí tenia 300 adhesions, i la Junta estava presidida per Carlos Orbea; Luis Berenguer i José M. Alarcón en serien vicepresidents; Rafael García Pertusa, secretari; José Ramón Gisbert, tresorer i José Luis Gomis Gavilán, portaveu [*Información* d'Alacant, 19 de novembre de 1981].

A València constituïen el PAD José L. Bohórquez, Ricardo Chova, Víctor Mansanet i Segundo Plumed, entre altres. També s'incorporarien al PAD militants no provinents d'UCD, com l'economista Agustín González Díaz, que havia militat en el PCE (1974-1976).

A Castelló s'incorporaven al PAD els senadors José González Monterroso i Manuel Cerdá Ferrer —que després passaran al CDS—, i també Hipólito Beltrán, Pedro Gonzalbo, Manuel Borrás (regidor de la Vall d'Uixó), etc.

El congrés constituent del PAD culminaria l'operació socialdemòcrata i encetava un procés d'acostament al PSOE. Fernández Ordóñez diria, en el congrés, desmarcant-se d'UCD, que el PAD: "Aposta a fons per l'esdevenidor d'Espanya i... planteja la necessitat d'un canvi polític després de les pròximes eleccions, perquè la situació no és sostenible".[10] Així anunciava la pròxima integració dels militants del PAD en les llistes del PSOE, cosa que es produiria uns mesos després.

En el congrés constituent del PAD seria elegit secretari general del partit Fernández Ordóñez; en l'executiva, Luis González Seara, Enrique Linde i altres. Entre els membres alacantins de l'executiva figuraven Luis Berenguer Fuster, Manuel Cerdá Ferrer, Rafael García-Pertusa Giménez i José González Monterroso.

Per a Enrique Linde Paniagua: "El PAD només va funcionar a escala nacional i va tenir una vida curta: des del final del 1981 fins a l'octubre del 1982, una mica menys d'un any, i no va haver-hi temps per a crear estructura organitzativa. Va tenir al voltant de tres mil afiliats en el moment de la integració en el PSOE".

Els afiliats del PAD que es van integrar en el PSOE col·laborarien en el govern de les institucions. Alguns serien parlamentaris nacionals o regionals, regidors i alts càrrecs de l'Administració socialista. Hi destaquem Javier Moscoso, ministre de la Presidència en el primer govern de Felipe González, després fiscal general de l'Estat, o Francisco Fernández Ordóñez, ministre d'Afers Exteriors, després de l'eixida de Fernando Morán (des del 1986).

Després del congrés, s'anirien elegint executives provincials. A Alacant, José Luis Gomis ocupava la secretaria general i, amb ell, Pascual Mogica Costa, Norberto Navarro García, Luis Berenguer, Paloma Gómez Osorio, etc.[11]

En produir-se l'entrada del PAD en el PSOE, no tots els afiliats s'hi integrarien. Una part dels que no ho van fer s'afiliarien després al CDS.

Francisco Moreno Sáez té un estudi detallat sobre el PAD a Alacant, "El Partido de Acción Democrática" [Arxiu de la democràcia. Universitat d'Alacant. http://www.archivodemocracia.ua.es/db/articulos/33.pdf].

Font: "Sociologia i política del socialisme valencià: 1939-1989". B. Sanz. Pàgines 58-61. http://roderic.uv.es/handle/10550/29049.

En les eleccions parcials al Senat del 1978 per Alacant, UCD presentaria Luis Berenguer Fuster i el PSOE, Alberto Pérez Ferré. El cartell d'UCD deia del candidat socialista: "L'altra alternativa és marxista". "I és que sembla que el marxisme és un dimoni emplomat i així el presenten a l'elector. I, curiosament, el candidat d'UCD, Berenguer Fuster, en sap molt de marxisme, entre altres coses perquè, fa ja uns quants anys militava en el Partido Comunista a Alacant. Però per a UCD, el seu candidat ha estat sempre una personalitat independent". Berenguer passaria del PCE a UCD, després al PAD i acabaria en el PSOE. *El Poble Valencià. Del 15 al 30 de maig de 1978.* Pàgines 9 i 10.

Cap al bipartidisme. Alianza Popular creix a costa d'UCD

I de la mateixa manera que el PSOE, Alianza Popular de Manuel Fraga Iribarne creixia a costa de l'afonament d'UCD i agrupava sota la seua sigla una gran part de l'electorat centrista i de l'extrema dreta, i anava configurant el bipartidisme a Espanya, un sistema de dreta-esquerra, monopolitzat pel PSOE i AP, que es consolidaria durant més de tres dècades, alternant-se en el poder, fins al 2015, en què es trencaria aqueix bipartidisme.

L'abandó en massa dels parlamentaris i els quadres d'UCD per a passar a AP va ser causa de molts conflictes. Abandonar UCD sí, però garantir-se el càrrec també, i ací estava la confecció de les llistes electorals. Conta Eugenio Baón, diputat popular, en la seua *Historia del Partido Popular,* els enormes conflictes que va haver-hi en les eleccions del 1982 per a confeccionar les llistes populars, ja que l'afluència de polítics de l'UCD i de l'extrema dreta que afluïen a AP provocaven autèntiques campanyes campals per a aconseguir llocs d'eixida en les llistes al Congrés i al Senat. Diu Baón: "La cosa nefanda és fer llistes. La política seria molt més habitable si no s'haguera de fer llistes", diu Fraga en les seues memòries referint-se al suplici electoral del 1982, en què tan difícil va resultar posar cada un al seu lloc, i afig: "Al setembre del 1982 la seu central d'AP semblava una cosa pitjor: la selva".[12] I és que la majoria de la dreta sabia que el futur estava en AP i que UCD era un cadàver polític, encara que alguns fins i tot no ho volgueren veure.

I aqueixa batalla per estar en els llocs d'eixida de les llistes es reflectien contínuament en la premsa. Llegim en *El País* notícies en què es diu com la tensió en la coalició formada entre Alianza Popular i el PDP d'Óscar Alzaga era extrema i regnava la incertesa sobre les candidatures: "Fortes tensions en la coalició AP-PDP per les irregularitats en la confecció de les llistes" (21 de setembre de 1982). Promeses d'estar-hi que no es complien i que menaven a problemes constants, segons recull amb detall Eugenio Baón en *Historia del Partido Popular.*

Alianza Popular hauria de fer un esforç polític d'absorció gradual dels petits partits de dretes i d'altres d'àmbit regional durant anys per a formar una única organització de la dreta que seria el Partido Popular, la *majoria natural*, segons paraules de Fraga. Fins a arribar a ser Partido Popular (PP), Fraga aniria sumant a les seues sigles totes les altres, com a força eix de la resta de les forces polítiques i regionals de la dreta i l'extrema dreta.[13] Així sumaria, mantenint les seues sigles inicialment, el PDP, Unión del Pueblo Navarro (UPN), liberals (UL), Unió Valenciana (UV) i Partido Aragonés Regionalista (PAR).[14]

A mesura que avançava l'any 1982, els canvis polítics es feien més intensos i s'albirava un canvi de cicle polític a Espanya. Assenyala Maravall que: "A l'estiu del 1982, els ciutadans espanyols preferien un govern socialista per a afrontar, més en particular, les qüestions següents: una seguretat social més bona, una sanitat i assistència mèdica millors, unes pensions més satisfactòries, més defensa dels consumidors i més atenció al medi ambient, una política d'ensenyament millor, uns habitatges socials suficients, una política més eficient de lluita contra la desocupació, una reducció de les diferències socials i, finalment, una democràcia més profunda. En aquest ventall de temes, les preferències pel PSOE oscil·laven entre cinc i quatre vegades més que les preferències per una opció de dretes" [Maravall, 89].

Andaluses 1982

Les eleccions al Parlament andalús, del 25 maig de 1982, van ser l'anunci del tomb polític que s'acostava a Espanya. El PSOE andalús passaria del 33,7% en les generals del 1979 al 52,6% i, per tant, majoria absoluta. També creixia AP, que quasi quadruplicava els seus vots: del 4,3% va passar al 17%. La resta baixaven, en especial UCD, que del 31,5% passava al 14,5%, perdia més de la meitat dels seus vots. En la mateixa línia se situaven el PCE i el PSA, que perdien quasi cinc punts cada un.

Foto M.O. 1982

ACTUALIDAD

El centro soy yo, dice Landelino Lavilla. Yo inventé el centro, apostilla Suárez. Hay que hacer lo que no hizo el centro, tercia Felipe González. La fidelidad del electorado centrista la reclama Oscar Alzaga, mientras que Fernández Ordóñez dice ser el primero que rompió con un centro desnaturalizado. Garrigues Walker deshoja su permanente margarita de alianza con los centristas y Fraga quiere, simplemente, quedarse con su electorado.

Manuel Torres

Calvo-Sotelo y Landelino Lavilla parecen mantener diferencias sobre la fecha de las elecciones.

Resultats de les eleccions per al Parlament andalús el 1982 i comparació amb les eleccions per al Congrés dels Diputats del 1979 (percentatges).

	Parlament andalús, 25 maig 1982	*Congrés dels Diputats, 1 març 1979*	+ / -
PCE	8,5	13,2	- 4,7
PSOE	**52,6**	33,7	**+18,9**
PSA	5,4	10,6	- 5,2
UCD	14,5	31,5	-17,0
AP	**17,0**	4,3	**+12,7**
Altres	2,0	6,7	*-4,7*
TOTAL	100,0	100,0	

Font: *España 1982: Las elecciones del cambio,* Mario Caciagli . Quadre 2. Pàgina 91.

Leopoldo Calvo-Sotelo convoca eleccions anticipades

La crisi política estava clara l'estiu del 1982. La situació era insostenible per al Govern, per la qual cosa el president Calvo-Sotelo, el 27 d'agost de 1982, convocava eleccions anticipades —la legislatura acabava l'1 de març de 1983—; era l'únic president que havia arribat a la Moncloa sense haver guanyat unes eleccions i es presentaria com a número dos de la llista d'UCD per Madrid, darrere de Landelino Lavilla.[15]

Es conta en diverses publicacions la mateixa anècdota de convocatòria d'eleccions pel president Calvo-Sotelo. El sociòleg José Ignacio Wert la conta així:

"A Madrid, l'11 de juliol de 1982, es disputava la final del Campionat Mundial de Futbol entre Alemanya i Itàlia. En el descans del partit (*si non e vero, e ben trovato*) es va produir aproximadament el diàleg següent entre el president de la República italiana, Sandro Pertini, i el primer ministre espanyol, Leopoldo Calvo-Sotelo:

PERTINI: Així que dissoldrà vosté les cambres i convocarà eleccions anticipades.

CALVO-SOTELO: Així és.

PERTINI: De manera que el seu partit té possibilitats de guanyar les eleccions?

CALVO-SOTELO: Pràcticament cap.

PERTINI: Llavors, per què les dissol vosté?"[16]

Contradicció aparent, perquè les eleccions es convoquen anticipadament per a guanyar-les, "per a perdre sempre hi ha temps". Però Calvo-Sotelo podia ser, com a polític, sec, conservador i antipàtic, però no ignorant de la situació, més aïna al contrari. El mateix Wert dóna pistes: UCD es desintegrava a marxes forçades, el Congrés estava paralitzat, el pressupost del 1983 seria impossible d'aprovar, la crisi política, social i econòmica era imparable. Des del començament de l'any tot són males notícies per a UCD. És la *tempesta perfecta*.

Les eleccions andaluses —maig del 1982— han donat la majoria absoluta al PSOE (52%); "Calvo-Sotelo renuncia a la presidència d'UCD i proposa com a successor el president del Congrés dels Diputats, Landelino Lavilla". Durant els mesos següents es van formant partits, que esgarren UCD: ja al final del 1981 el socialdemòcrata Francisco Fernández Ordóñez havia fundat el Partido de Acción Democrática (PAD), i Miguel Herrero y Rodríguez de Miñón i els seus ja estaven amb Fraga des del febrer d'aqueix any 1982. El democratacristià Óscar Alzaga i dues dotzenes de diputats i senadors d'UCD abandonaven el partit i en fundaven un de nou: el Partido Demócrata Popular (PDP), i iniciaven un acostament a l'AP de Fraga. El liberal Antonio Garrigues Walker creava el Partido Demócrata Liberal (PDL) i, per a rematar la faena, Adolfo Suárez fundava el Centro Democrático y Social, el CDS. La dreta era una autentica *sopa de sigles*.

Per a sostenir UCD en el Congrés només quedaven 130 diputats. Per això Calvo-Sotelo convocava eleccions anticipades. En frase del popular Rogelio Baón: "Calvo-Sotelo s'afanyava per a perdre menys. Retardar la convocatòria hauria suposat aconseguir la desintegració absoluta d'UCD". A més, avançant les eleccions agafava desprevinguts els seus competidors de la dreta —la *sopa de sigles*— i els donava menys temps per a organitzar-se: PAD, PDP, PL, CDS, etc. Els grans beneficiaris de l'avanç per a recollir les deixalles del naufragi d'UCD eren AP i PSOE, en aquest ordre.

Mario Caciagli opinava en la mateixa línia que Wert i Baón: "Les desercions contínues, per sectors o individuals, reduïen el grup parlamentari i el deixaven en 123 diputats dels 168 elegits tres anys abans. El govern s'arriscava a perdre el suport parlamentari. Per aquest motiu, més que per raons polítiques (aturar l'hemorràgia de diputats, evitar la consolidació de Suárez amb el seu nou partit i frenar a temps AP), Calvo-Sotelo es va veure obligat a dissoldre les Corts amb antelació, el 29 d'agost. Era l'última carta per a conservar l'electorat moderat i tallar el camí als socialistes".[17]

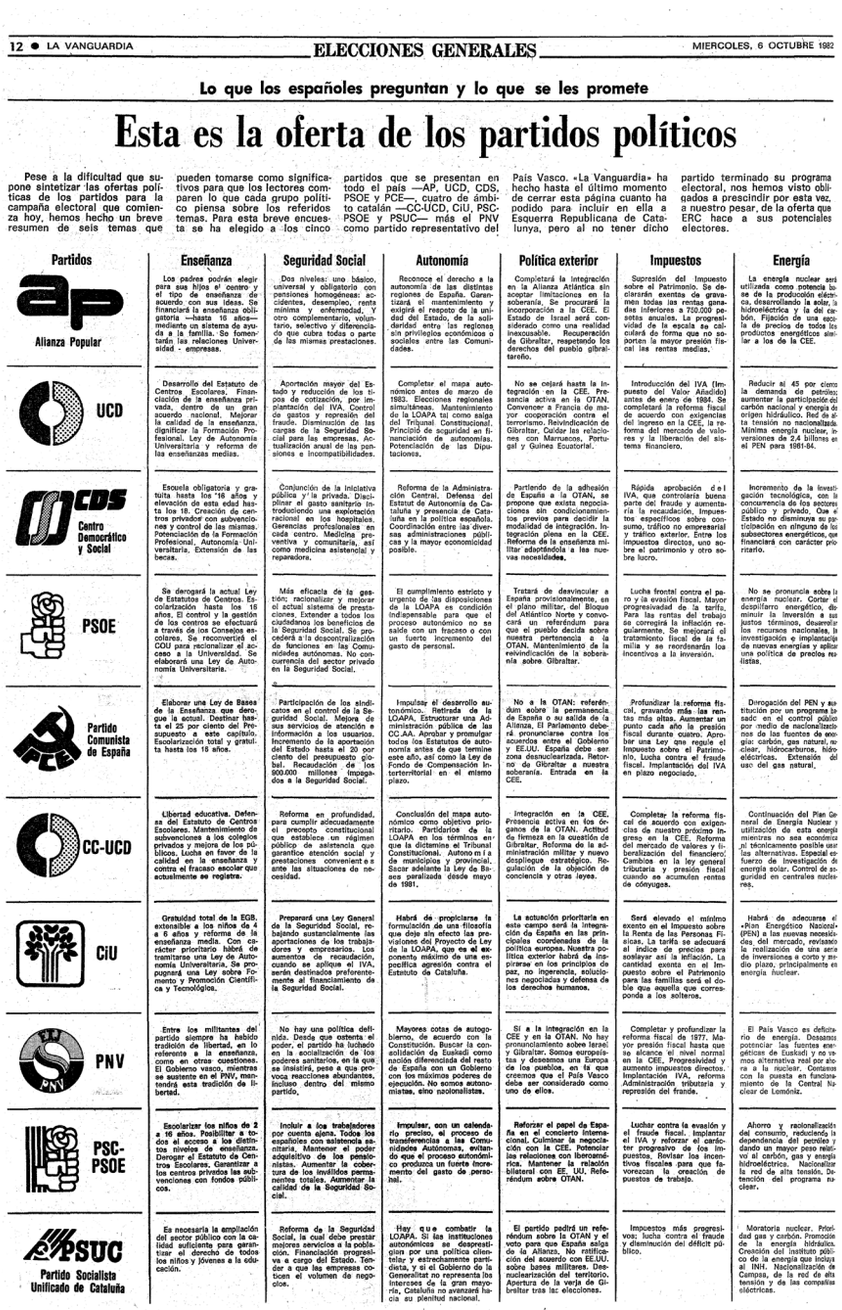

12 ● LA VANGUARDIA — ELECCIONES GENERALES — MIERCOLES, 6 OCTUBRE 1982

Lo que los españoles preguntan y lo que se les promete

Esta es la oferta de los partidos políticos

Pese a la dificultad que supone sintetizar las ofertas políticas de los partidos para la campaña electoral que comienza hoy, hemos hecho un breve resumen de seis temas que pueden tomarse como significativos para que los lectores comparen lo que cada grupo político piensa sobre los referidos temas. Para esta breve encuesta se ha elegido a los cinco partidos que se presentan en todo el país —AP, UCD, CDS, PSOE y PCE—, cuatro de ámbito catalán —CC-UCD, CiU, PSC-PSOE y PSUC— más el PNV como partido representativo del País Vasco. «La Vanguardia» ha hecho hasta el último momento de cerrar esta página cuanto ha podido para incluir en ella a Esquerra Republicana de Catalunya, pero al no tener dicho partido terminado su programa electoral, nos hemos visto obligados a prescindir por esta vez, a nuestro pesar, de la oferta que ERC hace a sus potenciales electores.

Partidos	Enseñanza	Seguridad Social	Autonomía	Política exterior	Impuestos	Energía
Alianza Popular	Los padres podrán elegir para sus hijos el centro y el tipo de enseñanza de acuerdo con sus ideas. Se financiará la enseñanza obligatoria —hasta 16 años— mediante un sistema de ayuda a la familia. Se fomentarán las relaciones Universidad - empresas.	Dos niveles: uno básico, universal y obligatorio con pensiones homogéneas: accidentes, desempleo, renta mínima y enfermedad. Y otro complementario, voluntario, selectivo y diferenciado que cubra todos o parte de las mismas prestaciones.	Reconoce el derecho a la autonomía de las distintas regiones de España. Garantizará el mantenimiento y exigirá el respeto de la unidad del Estado, de la solidaridad entre las regiones sin privilegios económicos o sociales entre las Comunidades.	Completará la integración en la Alianza Atlántica sin aceptar limitaciones en la soberanía. Se procurará la incorporación a la CEE. El Estado de Israel será considerado como una realidad inexcusable. Recuperación de Gibraltar, respetando los derechos del pueblo gibraltareño.	Supresión del Impuesto sobre el Patrimonio. Se declararán exentas de gravamen todas las rentas gravadas inferiores a 750.000 pesetas anuales. La progresividad de la escala se calculará de forma que no soporten la mayor presión fiscal las rentas medias.	La energía nuclear será utilizada como potencia base de la producción eléctrica, desarrollando la térmica, hidroeléctrica y la del carbón. Fijación de una escala de precios de todos los productos energéticos similar a los de la CEE.
UCD	Desarrollo del Estatuto de Centros Escolares. Financiación de la enseñanza privada, dentro de un gran acuerdo nacional. Mejorar la calidad de la enseñanza, dignificar la Formación Profesional. Ley de Autonomía Universitaria y reforma de las enseñanzas medias.	Aportación mayor del Estado y reducción de los tipos de cotización, por implantación del IVA. Control de gastos y represión del fraude. Disminución de las cargas de la Seguridad Social para las empresas. Actualización anual de las pensiones e incompatibilidades.	Completar el mapa autonómico antes de marzo de 1983. Elecciones regionales simultáneas. Mantenimiento de la LOAPA tal como salga del Tribunal Constitucional. Principio de seguridad en financiación de autonomías. Potenciación de las Diputaciones.	No se cejará hasta la integración en la CEE. Presencia activa en la OTAN. Convencer a Francia de mayor cooperación contra el terrorismo. Reivindicación de Gibraltar. Cuidar las relaciones con Marruecos, Portugal y Guinea Ecuatorial.	Introducción del IVA (Impuesto del Valor Añadido) antes de enero de 1984. Se completará la reforma fiscal de acuerdo con exigencias del ingreso en la CEE, la reforma del mercado de valores y la liberación del sistema financiero.	Reducir al 45 por ciento la demanda de petróleo; aumentar la participación del carbón nacional y energía de origen hidráulico. Red de alta tensión no nacionalizada. Mínima energía nuclear, inversiones de 2,4 billones en el PEN para 1981-84.
CDS Centro Democrático y Social	Escuela obligatoria y gratuita hasta los 16 años y elevación de esta edad hasta los 18. Creación de centros privados con subvenciones y control de las mismas. Potenciación de la Formación Profesional. Autonomía Universitaria. Extensión de las becas.	Conjunción de la iniciativa pública y la privada. Disciplinar el gasto sanitario introduciendo una explotación racional en los hospitales. Gerencias profesionales en cada centro. Medicina preventiva y comunitaria, así como medicina asistencial y reparadora.	Reforma de la Administración Central. Defensa del Estatut de Autonomía de Cataluña y presencia de Cataluña en la política española. Coordinación entre las diversas administraciones públicas y la mayor economicidad posible.	Partiendo de la adhesión de España a la OTAN, se propone que exista negociaciones sin condicionamientos previos para decidir la modalidad de integración. Integración plena en la CEE. Reforma de la enseñanza militar adaptándola a las nuevas necesidades.	Rápida aprobación del IVA, que controlaría buena parte del fraude y aumentaría la recaudación. Impuestos específicos sobre consumo, tráfico no empresarial y tráfico exterior. Entre los impuestos directos, uno sobre el patrimonio y otro sobre lucro.	Incremento de la investigación tecnológica, con la concurrencia de los sectores público y privado. Que el Estado no disminuya su participación en ninguno de los subsectores energéticos, que financiará con carácter prioritario.
PSOE	Se derogará la actual Ley de Estatutos de Centros. Escolarización hasta los 16 años. El control y la gestión de los centros se efectuará a través de los Consejos escolares. Se reconvertirá el COU para racionalizar el acceso a la Universidad. Se elaborará una Ley de Autonomía Universitaria.	Más eficacia de la gestión racionalizar y mejorar el actual sistema de prestaciones. Extender a todos los ciudadanos los beneficios de la Seguridad Social. Se procederá a la desconcentración de funciones en las Comunidades autónomas. No concurrencia del sector privado en la Seguridad Social.	El cumplimiento estricto y urgente de las disposiciones de la LOAPA es condición indispensable para que el proceso autonómico no en salde con un fracaso o con un fuerte incremento del gasto de personal.	Tratará de desvincular a España provisionalmente, en el plano militar, del Bloque del Atlántico Norte y convocará un referéndum para que el pueblo decida sobre nuestra pertenencia a la OTAN. Mantenimiento de la reivindicación de la soberanía sobre Gibraltar.	Lucha frontal contra el paro y la evasión fiscal. Mayor progresividad de la tarifa. Para las rentas del trabajo se corregirá la inflación regularmente. Se mejorará el tratamiento fiscal de la familia y se reordenarán los incentivos a la inversión.	No se pronuncia sobre la energía nuclear. Cortar el despilfarro energético, disminuir la inversión a sus justos términos, desarrollar los recursos nacionales, la investigación e implantación de nuevas energías y aplicar una política de precios realistas.
Partido Comunista de España	Elaborar una Ley de Bases de la Enseñanza que derogue la actual. Destinar hasta el 25 por ciento del Presupuesto a este capítulo. Escolarización total y gratuita hasta los 18 años.	Participación de los sindicatos en el control de la Seguridad Social. Mejora de sus servicios de atención e información a los usuarios. Incremento de la aportación del Estado hasta el 20 por ciento del presupuesto global. Recaudación de los 600.000 millones impagados a la Seguridad Social.	Impulsar el desarrollo autonómico. Retirada de la LOAPA. Estructurar una Administración pública de las CC.AA. Aprobar y promulgar todos los Estatutos de autonomía antes de que termine este año, así como la Ley de Fondo de Compensación interterritorial en el mismo plazo.	No a la OTAN: referéndum sobre la permanencia de España o su salida de la Alianza. El Parlamento deberá pronunciarse contra los acuerdos entre el Gobierno y EE.UU. España debe ser zona desnuclearizada. Retorno de Gibraltar a nuestra soberanía. Entrada en la CEE.	Profundizar la reforma fiscal, gravando más las rentas más altas. Aumentar un punto cada año la presión fiscal durante cuatro. Aprobar una Ley que regule el Impuesto sobre el Patrimonio. Lucha contra el fraude fiscal. Implantación del IVA en plazo negociado.	Derogación del PEN y sustitución por un programa basado en el control público por medio de nacionalizaciones de las fuentes de energía: carbón, gas natural, nuclear, hidrocarburos, hidroeléctricas. Extensión del uso del gas natural.
CC-UCD	Libertad educativa. Defensa del Estatuto de Centros Escolares. Mantenimiento de subvenciones a los colegios privados y mejora de los públicos. Lucha en favor de la calidad en la enseñanza y contra el fracaso escolar que actualmente se registra.	Reforma en profundidad, para cumplir adecuadamente el precepto constitucional que establece un régimen público de asistencia que garantice atención social y prestaciones convenientes ante las situaciones de necesidad.	Conclusión del mapa autonómico como objetivo prioritario. Partidarios de la LOAPA en los términos en que la dictamine el Tribunal Constitucional. Autono m i a de municipios y provincial. Sacar adelante la Ley de Bases paralizada desde mayo de 1981.	Integración en la CEE. Presencia activa en los foros. Actitud de firmeza en la cuestión de Gibraltar. Reforma de la administración militar y nuevo despliegue estratégico. Regulación de la objeción de conciencia y otras leyes.	Completar la reforma fiscal de acuerdo con exigencias de nuestro próximo ingreso en la CEE. Reforma del mercado de valores y liberalización del financiero. Cambios en la ley general tributaria y presión fiscal cuando se acumulen rentas de cónyuges.	Continuación del Plan General de Energía Nuclear y utilización de esta energía mientras no sea económica y técnicamente posible usar las alternativas. Especial esfuerzo de investigación de energía solar. Control de seguridad en centrales nucleares.
CiU	Gratuidad total de la EGB, extensible a los niños de 4 a 6 años y reforma de la enseñanza media. Con carácter prioritario habrá de tramitarse una Ley de Autonomía Universitaria. Se propugnará una Ley sobre Fomento y Promoción Científica y Tecnológica.	Preparará una Ley General de la Seguridad Social, rebajando sustancialmente las aportaciones de los trabajadores y empresarios. Los aumentos de recaudación, cuando se apliquen el IVA, serán destinados preferentemente al financiamiento de la Seguridad Social.	Habrá de propiciarse la formulación de una filosofía que deje sin efecto las previsiones del Proyecto de Ley de la LOAPA, que es el exponente máximo de una específica agresión contra el Estatuto de Cataluña.	La actuación prioritaria en este campo será la integración de España en las principales coordenadas de la política europea. Nuestra política exterior habrá de inspirarse en los principios de paz, no ingerencia, soluciones negociadas y defensa de los derechos humanos.	Será elevado el mínimo exento en el impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas. La tarifa se adecuará al índice de precios para soslayar así la inflación. La cantidad exenta en el Impuesto sobre el Patrimonio para las familias será el doble que aquella que corresponda a los solteros.	Habrá de adecuarse el «Plan Energético Nacional» (PEN) a las nuevas necesidades del mercado, revisando la realización de una serie de inversiones a corto y medio plazo, principalmente en energía nuclear.
PNV	Entre los militantes del partido siempre ha habido tradición de libertad, en lo referente a la enseñanza, como en otras cuestiones. El Gobierno vasco, mientras se sustente en el PNV, mantendrá esta tradición de libertad.	No hay una política definida. Desde que ostenta el poder, el partido ha incluido en la socialización de los poderes sanitarios, en la que se insistirá, pese a que provoca reacciones abundantes, incluso dentro del mismo partido.	Mayores cotas de autogobierno, de acuerdo con la Constitución. Buscar la consolidación de Euskadi como nación diferenciada del resto de España con un Gobierno con los máximos poderes de ejecución. No somos autonomistas, sino nacionalistas.	Sí a la integración en la CEE y en la OTAN. No hay pronunciamiento sobre Israel y Gibraltar. Somos europeístas y deseamos una Europa de los pueblos, en la que creemos que el País Vasco debe ser considerado como uno de ellos.	Completar y profundizar la reforma fiscal de 1977. Mayor presión fiscal hasta que se alcance el nivel normal en la CEE. Progresividad y aumento impuestos directos. Implantación IVA, reforma Administración tributaria y represión del fraude.	El País Vasco es deficitario de energía. Deseamos potenciar las fuentes energéticas de Euskadi y no tenemos alternativa real por ahora a la nuclear. Contamos con la puesta en funcionamiento de la Central Nuclear de Lemóniz.
PSC-PSOE	Escolarizar los niños de 2 a 16 años. Posibilitar a todos el acceso a los distintos niveles de enseñanza. Derogar el Estatuto de Centros Escolares. Garantizar a los centros privados las subvenciones con fondos públicos.	Incluir a los trabajadores por cuenta ajena. Todos los españoles con asistencia sanitaria. Mantener el poder adquisitivo de los pensionistas. Aumentar la cobertura de los inválidos permanentes totales. Aumentar la calidad de la Seguridad Social.	Impulsar, con un calendario preciso, el proceso de transferencias a las Comunidades Autónomas, evitando que el proceso autonómico produzca un fuerte incremento del gasto de personal.	Reforzar el papel de España en el concierto internacional. Culminar la negociación con la CEE. Potenciar las relaciones con Iberoamérica. Mantener la relación bilateral con EE. UU. Referéndum sobre OTAN.	Luchar contra la evasión y el fraude fiscal. Implantar el IVA y reforzar el carácter progresivo de los impuestos. Revisar los incentivos fiscales para que favorezcan la creación de puestos de trabajo.	Ahorro y racionalización del consumo, reduciendo la dependencia del petróleo y dando un mayor peso relativo al carbón, gas y energía hidroeléctrica. Nacionalizar la red de alta tensión. Detención del programa nuclear.
PSUC Partido Socialista Unificado de Cataluña	Es necesaria la ampliación del sector público con la calidad suficiente para garantizar el derecho de todos los niños y jóvenes a la educación.	Reforma de la Seguridad Social, la cual debe prestar mejores servicios a la población. Financiación progresiva a cargo del Estado. Tender a que las empresas coticen el volumen de negocios.	Hay que combatir la LOAPA. Si las instituciones autonómicas se desprestigian por una política clientelar y estrechamente partidista, y si el Gobierno de la Generalitat no representa los intereses de la gran mayoría, Cataluña no avanzará hacia su plenitud nacional.	El partido pedirá un referéndum sobre la OTAN y el voto para que España salga de la Alianza. No ratificación del acuerdo con EE.UU. sobre bases militares. Desnuclearización del territorio. Apertura de la verja de Gibraltar tras las elecciones.	Impuestos más progresivos: lucha contra el fraude y disminución del déficit público.	Moratoria nuclear. Prioridad gas y carbón. Promoción de la energía hidráulica. Creación del instituto público de la energía que incluya al INH. Nacionalización de Campsa, de la red de alta tensión y de las compañías eléctricas.

La reacció del PSOE i AP a la convocatòria era clara. Felipe González diria: "No ens sorprén, perquè l'esgotament del Govern d'UCD és evident", i Nicolás Redondo (UGT) postil·lava: "Ha estat una decisió molt convenient". Manuel Fraga diria que "estem contra la dissolució, però ens prepararem molt seriosament perquè ja estem en eleccions...". Els perjudicats hi estaven en contra. "Solució precipitada", diria Óscar Alzaga, del PDP; "No hi ha raons objectives per a la dissolució", opinaria Jesús Viana del CDS, o "És una dissolució precipitada", declararia Jaime Ballesteros del PCE.[18]

Es desarticula una temptativa colpista. Dies abans de l'inici de la campanya electoral, la premsa espanyola recollia amb grans titulars la desarticulació de l'intent de colp d'estat preparat per al 27 d'octubre, un dia abans de la votació, fet que va causar una gran alarma. La temptativa colpista l'havien descoberta els serveis de la Seguretat de l'Estat. *El País* del 4 d'octubre de 1982 recollia així la notícia: "Trencar la cadena de comandament militar, objectius de l'operació del 27 d'octubre. La desarticulació de la temptativa de colp va començar arran de la visita d'un dels detinguts a Milans del Bosch". S'havia detingut tres caps militars amb documents que contenien el pla de la rebel·lió. Tots els líders i els partits condemnarien la temptativa, recordant el 23-F, i la condemna recent, el juny d'aqueix any, dels organitzadors del colp fallit. Alfonso Guerra va afirmar "que l'intent colpista ha 'desemperesit' l'abstenció progressista".

La campanya

El factor municipal

Les eleccions generals de l'octubre del 1982 tindrien per al PSOE un factor important diferent de les anteriors del 1979, i era que aqueix any s'havien fet les primeres eleccions municipals democràtiques des del febrer del 1936, que va guanyar el Front Popular. El poder local va canviar de mans el 1979 en molts ajuntaments i els grans municipis van passar al control de l'esquerra al cap de més de 40 anys.

Com assenyala José María Maravall les "eleccions municipals van significar, a primera vista, un triomf important de l'esquerra, que va obtenir el govern de 27 capitals de província que representaven 10,5 milions d'habitants, mentre que l'UCD va guanyar en 23 capitals de província que totalitzaven tan sols 2,5 milions d'habitants".[19] Però si a les grans ciutats havia estat un èxit gràcies al pacte PSOE-PCE, no ho era en conjunt, ja que el Movimiento Nacional franquista continuava controlant fins i tot el 1979 grans estructures de poder local amb la seua hereua UCD, i va poder mantenir molts ajuntaments i ser el primer partit en vots locals, seguit del PSOE. No obstant això, l'esquerra s'enfortirà en la gestió dels ajuntaments democràtics i formarà quadres polítics amb experiència per a la fase en què es formen governs autonòmics o s'aconseguisca el Govern d'Espanya, a partir del 1982, com va ser el cas.

Els grans municipis d'Espanya els governarà el PSOE, aliat amb el PCE el 1979: Enrique Tierno era l'alcalde de Madrid, Narcís Serra, el de Barcelona, Ricard Pérez Casado, el de València, Luis Uruñuela el de Sevilla, tots socialistes, etc., o en el de Còrdova, on l'alcalde era el comunista Julio Anguita. La societat espanyola coneixeria una nova manera de governar de cara a la ciutadania, de tots els partits, però en especial de l'esquerra que mai abans no havia governat. El prestigi que aconseguirien molts dels nous alcaldes afavoriria el canvi polític a Espanya a escala de Govern central. S'havia anat perdent la por dels governs d'esquerra locals, la gestió dels quals constatava la població com a positiva en les enquestes i donava confiança per a fer un salt qualitatiu "pel canvi".

La campanya de les eleccions generals de l'octubre del 1982 va implicar una mobilització forta i intensa dels partits. Quedava lluny aqueix "desencant" que va caracteritzar les generals del 1979, en què les expectatives de canvi i reforma s'havien vist defraudades.

Els mesos previs serien molt moguts. Al juny, el Consell Suprem de Justícia Militar dictava sentència condemnatòria per als implicats en l'intent del colp d'estat del 23-F, en què condemnava Tejero i Milans del Bosch a trenta anys de presó.

Al juliol, la crisi d'UCD porta Leopoldo Calvo-Sotelo a dimitir com a president d'UCD i el substitueix el democratacristià Landelino Lavilla, que és proclamat candidat d'UCD a la presidència del Govern. Adolfo Suárez es distancia del partit que havia fundat i crea el Centro Democrático y Social (CDS) per presentar-se a les eleccions.

L'1 de juliol de 1982 entra en vigor l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, amb la qual cosa els mesos previs a la campanya electoral seran absorbits per la creació de la Generalitat, la formació de les Corts Valencianes provisionals i l'elecció del president de la Generalitat provisional, tema conflictiu, com veurem després. L'inici de l'autonomia valenciana s'anirà complicant a escala social pel conflicte d'Alts Forns del

VOTA PSOE
Por el cambio

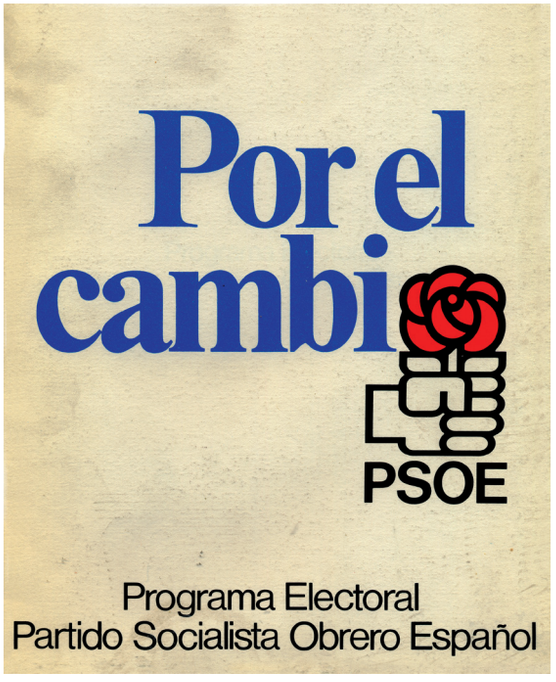
Por el cambio
PSOE
Programa Electoral
Partido Socialista Obrero Español

"ES HORA DE SOLUCIONES"
ALIANZA POPULAR
ap
en coalición electoral con PARTIDO DEMOCRATA POPULAR
PDP

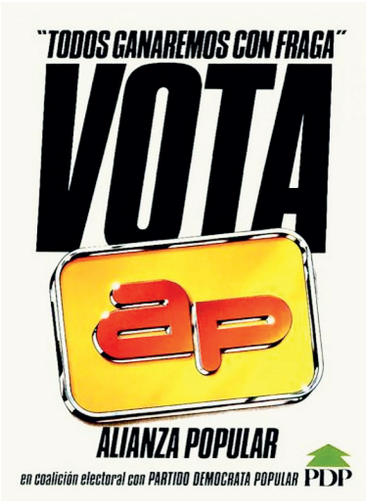
"TODOS GANAREMOS CON FRAGA"
VOTA
ap
ALIANZA POPULAR
en coalición electoral con PARTIDO DEMOCRATA POPULAR
PDP

ASEGURA EL PROGRESO
VOTA CDS
CENTRO DEMOCRATICO Y SOCIAL
COMO DEBE SER

ADOLFO SUAREZ
POR LOS PUEBLOS Y REGIONES DE ESPAÑA
En Alicante
para el Congreso
vote la candidatura
encabezada por:
Francisco Zaragoza Gomis
Y para el Senado:
Juan Carlos Tur Ayela
Roque Calpena Jimenez
Manuel Martinez Valero
UNION DE CENTRO DEMOCRATICO
Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante
www.archivodemocracia.ua.es

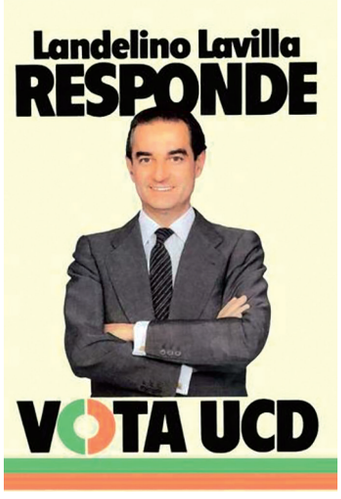
Landelino Lavilla
RESPONDE
VOTA UCD

mundo obrero
PCE
28 de octubre
VOTA
PCE
PARTIDO COMUNISTA DE ESPAÑA

VOTA
PCE
PARA QUE NADA SE PARE

España unida y en orden
VOTA
FUERZA NUEVA

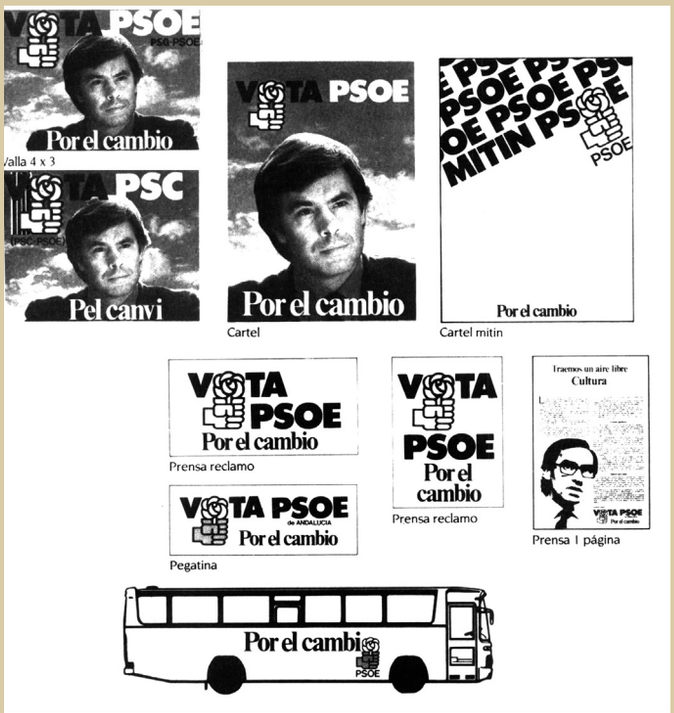

28 Octubre
ELECCIONES

Alfonso Guerra, con el lema de la campaña.

Más de 150.000 militantes y simpatizantes movilizados

El PSOE presentó su campaña

El vicesecretario general del PSOE, Alfonso Guerra, presentó la semana pasada la campaña del partido en un hotel madrileño. Todo un montaje humano protagonizado por auténticos expertos, que llevará el mensaje del cambio a lo largo de todo el territorio nacional.

100 Medidas
Por el cambio

LAS caravanas son el elemento fundamental en la campaña electoral del PSOE. A través de las mismas se pretende transmitir el mensaje socialista de cambio de forma directa y festiva, con el fin de que este mensaje sea a la vez esperanzador y alegre y pueda ser recibido sin intermediarios por los ciudadanos en cada rincón de España.

Las caravanas, tres en total, con un recorrido superior a los 13.000 kilómetros, conseguirán el objetivo prioritario de hablar con los habitantes de numerosísimas localidades y ofrecerles, a través del diálogo y del reparto del material de propaganda, el programa socialista.

En las fiestas-mítines organizadas por las caravanas del PSOE, las personas que acudan a las mismas, además de

16

Font: El Socialista.

Mediterrani del Port de Sagunt, que afectarà el PSOE valencià de front, perquè la tendència electoral és que guanye les eleccions, i herete del govern d'UCD el conflicte d'AFM. A aquest conflicte se suma el de les drassanes de València, on Unión Naval de Levante ha suspés pagaments.

En encetar-se la campanya electoral, tant UCD com el PCE estaven fora de joc a causa de les seues crisis internes, per la qual cosa se sabia que els dos partits en auge eren PSOE i AP, i que el PSOE guanyaria les eleccions. Estava cantat en totes les enquestes. La incertesa era qui s'emportaria més vots d'UCD, si AP o PSOE. Els del PCE estava clar, la premsa ho reconeixia en moltes de les seues informacions, com *El País*, que titulava "Una part de l'electorat comunista considera la possibilitat de votar pel PSOE", segons un dels sondejos que havia fet el mateix PCE.

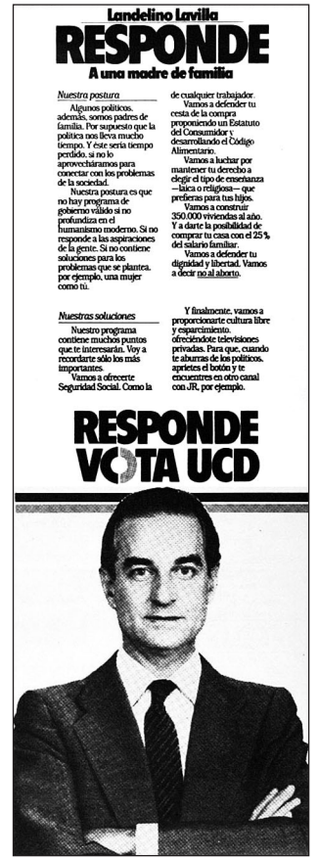

Landelino Lavilla
RESPONDE
A una madre de familia

Nuestra postura

Algunos políticos, además, somos padres de familia. Por supuesto que la política nos lleva mucho tiempo. Y este sería tiempo perdido, si no lo aprovecháramos para conectar con los problemas de la sociedad.

Nuestra postura es que no hay programa de gobierno válido si no profundiza en el humanismo moderno. Si no responde a las aspiraciones de la gente. Si no contiene soluciones para los problemas que se plantea, por ejemplo, una mujer como tú.

Nuestras soluciones

Nuestro programa contiene muchos puntos que te interesarán. Voy a recordarte sólo los más importantes.

Vamos a ofrecerte Seguridad Social. Como la de cualquier trabajador.

Vamos a defender tu cesta de la compra proponiendo un Estatuto del Consumidor y desarrollando el Código Alimentario.

Vamos a luchar por mantener tu derecho a elegir el tipo de enseñanza —laica o religiosa— que prefieras para tus hijos.

Vamos a construir 350.000 viviendas al año. Y a darte la posibilidad de comprar tu casa con el 25% del salario familiar.

Vamos a defender tu dignidad y libertad. Vamos a decir no al aborto.

Y finalmente, vamos a proporcionarte cultura libre y esparcimiento, ofreciéndote televisiones privadas. Para que, cuando te aburras de los políticos, aprietes el botón y te encuentres en otro canal con JR, por ejemplo.

RESPONDE
VOTA UCD

"Va ser una campanya, en qualsevol cas, intensament viscuda per la població, en què la participació en mítings i actes de diversa espècie va desbordar les previsions i que, en el seu decurs, va donar pistes sobre l'alt grau de participació i d'implicació electoral que es va produir el 28 d'octubre", assenyala el sociòleg Ignacio Wert.[20]

"Pel canvi"

Qui més va matinar en l'inici de la campanya va ser el PSOE, amb Alfonso Guerra de coordinador, que, quan es va saber la data electoral, ja tenia preparat tot el dispositiu de campanya, programa electoral, tanques publicitàries, cartells, estructura de mítings, etc. *El País* del 15 de setembre de 1982 recollia la notícia:

"3.200 tanques publicitàries es col·locaran des de hui a tot Espanya 'Pel canvi', lema de la precampanya electoral iniciada ahir pel PSOE.

Alfonso Guerra, vicesecretari i coordinador general de la campanya electoral del PSOE va assistir ahir de vesprada a Madrid a la col·locació de la primera de les 3.200 tanques publicitàries que amb el lema 'Pel canvi' es repartiran per tot el territori espanyol a partir de hui com a començament de la precampanya". I afegia: "A més de les 3.200 tanques, a partir de hui mateix es repartiran en cabines telefòniques de la geografia rural espanyola 7.000 cartells publicitaris amb un lema idèntic".

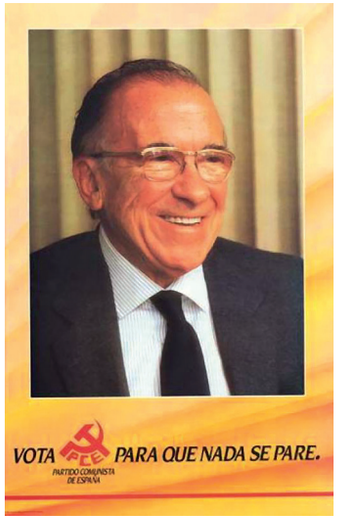

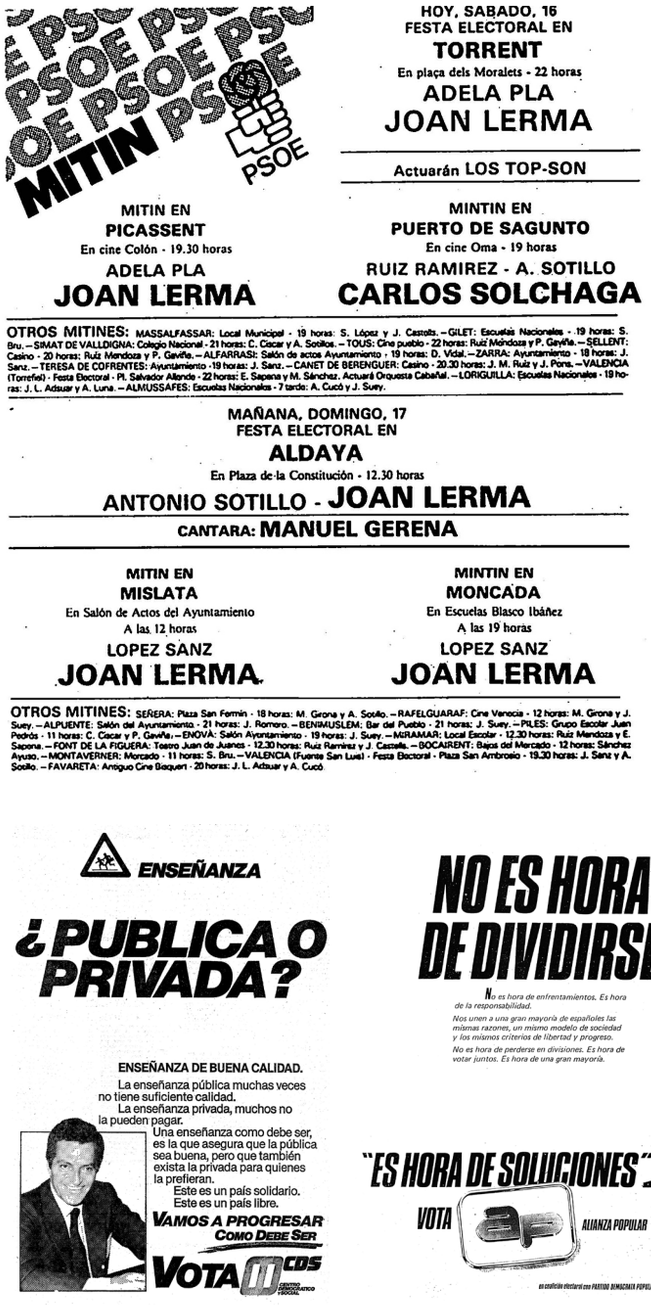

L'apegada

L'inici de la campanya s'iniciava amb la tradicional apegada de cartells a tot Espanya, la matinada del primer dia, un ritual que complien tots els partits. Els líders i el cap de circumscripció dels partits, amb poal de cola i acompanyats de la militància, omplien les parets dels municipis espanyols amb els seus cartells. I hores abans els líders ja començaven els actes previs per distints llocs d'Espanya.

El País descrivia així l'inici de la campanya:

"A la mitjanit es va obrir el període de propaganda electoral.

Els principals líders polítics van començar la campanya apegant cartells als carrers. Santiago Carrillo, acompanyat de candidats per Madrid, estava uns minuts abans de la mitjanit al Pozo del Tío Raimundo, al barri de Vallecas, per a apegar el primer cartell amb el lema 'Perquè no es pare res'. Entre la jornada de hui i les següents s'apegaran un milió de cartells i es col·locaran 10.000 pancartes a tot Espanya".

D'altra banda, "Felipe González estava a la mitjanit d'ahir a Alacant. En aquesta ciutat va intervenir a la vesprada en un míting a què van assistir prop de 14.000 persones i en què va prometre posar fi a la corrupció administrativa i aclarir la trama civil de la temptativa colpista descoberta l'últim dissabte".

El candidat del CDS, Adolfo Suárez, obria campanya al País Basc, on va explicar "el programa del seu partit i, sense desqualificar totalment la LOAPA, va criticar els articles 2 i 4 de la llei, que consagren la prevalença de la legislació de l'Estat sobre la de les comunitats autònomes".

Las Provincias titulava així l'apegada a la ciutat de València:

"Sopar de cabasset, cubates i a vetlar. La 'plantà' dels cartells electorals: costums que naixen.

És com la nit de la 'plantà' fallera. Es queda a una hora determinada, es col·loca davall d'un braç els rotllos de cartells electorals, i en l'altre el sopar d'entrepà, i es comença a celebrar la gran festa de la propaganda per la qual s'entapissa d'alternatives democràtiques els murs quotidians. Ja se sap: on no hi ha llibertat, parlen els murs i, quan els murs s'entapissen de cartells d'ideologies diverses, floreix l'alternativa i s'oficia la llibertat" (12-10-1982).

LA SER, DE CARA A LAS ELECCIONES

La SER informa de pleno
y a fondo sobre las Elecciones.
En todos los informativos.
En su especial de las 20,10 hrs.
En las conversaciones con
gente importante de Hora 25.

Y en el diálogo oyentes-
candidatos a partir de la una
de la madrugada.
Siga las Elecciones.
Elija su programa.
Sea como sea, será en la SER.

SER

Informativos.
De cara a las Elecciones.